

Het Groene Blad

IVN Eerbeek en omstreken jaargang 31 nr.1 2019

Ouwe kost(baarheden)

Uitje naar "Het Lankheet"

Openbare dronkenschap!

Colofon

IVN-Eerbeek en omstreken

IVN, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid, afdeling Eerbeek en omstreken, is een vereniging van vrijwilligers die mensen betreft bij hun (groene) leefomgeving, natuur, milieu en landschap in de gemeente Brummen. IVN-Eerbeek e.o. organiseert activiteiten zoals wandelingen, cursussen en werkzaamheden in het groen voor iedereen.

Lid of vriend worden? Meld je via e-mail aan bij secretaris@ivn-erbeek.nl of via de website.

Contributie (per jaar):

Leden: € 24,- Donateurs: € 12,- Huisgenootleden € 12,- Vriend van IVN Eerbeek € 48,-

Te betalen op IBAN. NL17 RABO 0309 230 705 t.n.v. IVN Vereniging afd. Eerbeek E.O.

Opzegging vóór november bij secretaris@ivn-erbeek.nl

Wijzigingen in adresgegevens, e-mailadres, graag melden bij secretaris@ivn-erbeek.nl.

Bestuur:

Voorzitter:	Jos Rouland	voorzitter@ivn-erbeek.nl
Secretaris:	Herman Heskamp	secretaris@ivn-erbeek.nl
Penningmeester:	Gerrie den Besten	penningmeester@ivn-erbeek.nl
Lid:	Lambert Kouwenberg	lkouwenberg142@gmail.com
Lid:	vacant	

Contactpersonen werkgroepen:

Excursies:	Vacature	secretaris@ivn-erbeek.nl
Foto: (tijdelijk inactief)	Vacature	foto@ivn-erbeek.nl
Natuurtuin:	Gerard Nijhof	natuurtuin@ivn-erbeek.nl
Publiciteit:	Gerard Bosch	publiciteit@ivn-erbeek.nl
Scholing:	Herma Scherpenzeel	scholing@ivn-erbeek.nl
Venel:	Jos Rouland	venel@ivn-erbeek.nl
Jeugd:	vacant	

Het Groene blad

Het Groene Blad is het contact- en informatieblad van IVN-Eerbeek en verschijnt viermaal per jaar. Het blad is van en voor leden en donateurs. Bijdragen zijn van harte welkom.

Overname van artikelen is toegestaan na schriftelijke toestemming van de auteur en de redactie.

Kopij voor Het Groene Blad kan worden verstuurd naar: redactie@ivn-erbeek.nl

Het Groene Blad is eveneens te lezen op de website van IVN-Eerbeek en omstreken www.ivn-erbeek.nl onder Publicaties.

Redactie: Gerard Bosch, Jan Coenraads, Jan Groenhof en Lambert Kouwenberg.

Opmaak en vormgeving: Herman Heskamp en Ronald Geerlof.

De uiterste inzenddatum van kopij voor het volgende nummer is 1 april 2019.

ISSN 2543-117X

Het Groene Blad

IVN afdeling Eerbeek - februari 2019

Bij het Nieuwe Jaar

Zwaan

Zo wil ik aan het nieuwe jaar beginnen
Zo sierlijk, koninklijk, rechttoe-rechtaan
Zo blank van buiten en zo kalm van binnen
Als een zwaan

Zo wil ik verder, met het hoofd geheven
Met wind en water wezenlijk vertrouwd
Met naast me iemand die mijn hele leven
Van me houdt

Zo wil ik mij in deze drukke tijden
Verheffen boven twist en twijfelzucht
En boven elk tumult mijn vleugels spreiden
In de lucht

Zo wil ik al mijn zorgen overwinnen
En kiezen voor een hagelwit bestaan
Zo wil ik aan het nieuwe jaar beginnen
Als een zwaan

Gedicht van Ivo de Wijs
Uit de bundel: Vroege Vogels Vliegen

Het bovenstaande gedicht over een zwaan spreekt voor mij vooral over vertrouwen en waardigheid. Weten wat je wilt en kunt én wat je daarvoor nodig hebt. Veel mensen voelen zich op een of andere manier of zelfs op alle manieren onder druk staan. Dat kan op de korte termijn best zijn nut hebben en niet zelden leiden tot mooie dingen. Op de lange termijn is het voor de meeste mensen echter teveel van het goede en vraagt het meer dan gezond voor hen is. Als 'tegengif' kun je allerlei cursussen en therapieën volgen en zolang je daar baat bij hebt zijn die nuttig, in elk geval voor jou.

Een aanvullend medicijn tegen stress is het verkeren in en bezig zijn met de natuur. Daarvan kan iedereen gebruik maken en je hoeft er - zeker in onze fraaie en afwisselende omgeving - zelden ver voor te gaan. Maar waar heb ik het over in een blad van en voor IVN'ers en nauw bij het IVN betrokkenen. Jullie weten en ervaren dat immers al jaren. Mijn wens en die van de redactie is dat we daar, ook in 2019, nog lang samen mee mogen en kunnen doorgaan en dat Het Groene Blad daarbij een goede gids mag zijn.

Namens de redactie van Het Groene Blad,
Jan Coenraads.

Voorblad

De bovenste foto is een koperwiek, geschoten door Marijke Kemps.
De onderste foto zijn bessen (waar koperwieken dol op zijn) in een winters sfeertje.

Inhoud

- 3 Van de redactie
- 4 Ouwe kost(baarheden)
- 6 Uitnodiging ALV
- 7 Terugblik op 2018
- 8 Uitje naar "Het Lankheet"
- 11 De Ringslang in de Natuurtuin
- 12 Eindejaarwandeling
- 13 Jaartheme fotograferen
- 15 Het Duddel
- 17 Tuintrends 2018
- 18 Openbare dronkenschap
- 19 Vrienden IVN Eerbeek e.o.
- 20 Agenda

Colofon

Drukker:
Editoo B.V. te Arnhem

Ouwe kost(baarheden)

BERT VAN DER SAAG

Het Ouwe Jansen pad 30 jaar

De vraag: "Moet dit stukje in ons blad?" komt, denk ik, direct boven?

Wat heeft het met de natuur te maken? En is het cultuur/historisch?

Mijn antwoord is: "Ja, het ligt midden in de natuur en voor enkelen is het cultuur/historisch. Daarbij is het nu ook al aardig oud aan het worden.

Wat is cultuur eigenlijk?

Cultuur is dat wat de mens scheidt, wat de samenleving voortbrengt en dus een breed begrip.

Wat is historie?

Historie kan omschreven worden als geschiedenis en houdt zich bezig met studie van gebeurtenissen gebaseerd op tijd. Ook dit is een breed begrip.

Wat is cultuurhistorie?

Dit is letterlijk: beschavingsgeschiedenis en gaat over alles wat door de mensen gemaakt is. Hiertoe behoren allerlei wetenschappen, zoals archeologie, bouwhistorie en

ook historische- en fysische geografie. Als je het zo bekijkt, dan kan dit stukje prima.

Velen kennen het Ouwe Jansenpad, weten precies waar het loopt en fietsen of wandelen er regelmatig overheen. Maar velen weten niet waar de naam vandaan komt. Omdat het dit jaar 30 jaar geleden is dat het pad geopend werd, nog een keer het ware verhaal.

Er bestond in Eerbeek een groep enthousiaste hardlopers. Wekelijks gingen zij meerdere malen gezamenlijk de bossen in om lekker buiten te rennen. De club ontving van de toenmalige 'Machinefabriek Drent' - gelegen bij de Hallsebrug aan het kanaal - een sportuitrusting en kreeg zelfs landelijk bekendheid.

Er werd goed gepresteerd bij loopwedstrijden met afstanden als 10 km, 10 Engelse mijlen, de halve Marathon en ook op de Marathon. Op 27 april 1989 zou Jan Jansen, de nestor van de groep, de respectabele leeftijd van 50 jaar bereiken. Jan wilde nooit in de belangstelling staan en dus geen Abraham in zijn tuin. De 'jongens' bedachten toen: een eigen pad in het bos waar je zo vaak doorheen rent.

De plek was snel gevonden. Er was net een fietspad aangelegd van de Imboschweg–Eerbeek naar de Zilvense heide. Het heeft een lengte van 764 meter. Na overleg met Hennie Gierman, wethouder van de Gemeente Brummen, was de eerste hindernis genomen. Als vertegenwoordiger van de groep had ik het genoeg naar dhr. M.C. Sanders te mogen gaan. De grond aan weerszijden van het pad is namelijk van de familie Sanders. Nadat ik had uitgelegd wat onze plannen waren, was dhr. Sanders enthousiast. We mochten onze gang gaan, maar wel op voorwaarde dat er niets aan bomen enz. getimmerd zou worden maar dat waren we toch al niet van plan. Er moesten mooie borden komen op echte palen. Zo geschiedde. Bij papierfabriek De Hoop werden deze palen gefabriceerd en dhr. Blom uit Loenen werd bereid gevonden mooie naamborden te maken. Het gezin van Jan was vol lof over onze plannen. Jan zelf wist van niets. Op de dag zelf werd Jan door Wilhard, zijn zoon, een auto in gekletst en naar de plek van de opening vervoerd.

Ada, de vrouw van Jan, kwam ook evenals de loopgroep met hun vrouwen en kinderen. Verder was er de pers en nog enkele andere belangstellenden. Op het juiste moment kwamen de lopers uit het bos het pad aflopen. Jan kreeg het door en had het er behoorlijk te kwaad mee. Door een fles champagne tegen de paal te werpen werd het pad officieel geopend. Jan vond het geweldig. Nog meerdere malen is Jan op deze dag met zijn bezoek het pad gaan bekijken. Hij kreeg er maar geen genoeg van. Door de jaren heen kreeg het pad steeds meer bekendheid. Je merkte het op in wandelroute-beschrijvingen. Camping Coldenhove heeft het zelfs op zijn brochure gehad. En als je nu op internet googelt, dan weet je niet hoe vaak het vermeld staat. Een fietstocht van de Rotary Brummen kent een rustpunt bij het Ouwe Jansen pad en tijdens een fietstocht van het IVN in 2017 werd hier gerust in de overweldigende natuur.

Vlak voor het 15-jarig bestaan van het pad, Jan werd dat jaar 65 en ging met pensioen, werden we opgeschrikt want het bord aan de kant van de Imbosch was verdwenen! De groep was verbijsterd en kwam in actie. Het bleek dat de Gemeente Brummen het pad een andere naam had gegeven. Het heette voortaan het 'Eerbeekse Veldpad', in aansluiting met het 'Blote Kontenpad' (zo genoemd omdat de naturistencamping eraan ligt) aan de andere kant van de Imboschweg. De ambtenaar gaf aan dat in leven zijnde personen niet vernoemd mogen worden! Maar hij wist niet wie Ouwe Jansen was!

Ik was zeer verontwaardigd want het 'Eerbeekse Veld' ligt links van de Imboschweg en niet aan de rechter kant. Dat is 'Landgoed Grootmoeshul' en de rest van de grond is van de familie Sanders. De betreffende ambtenaar gaf ook aan dat de naam was gekozen in verband met calamiteiten! Gelukkig stond ons bord er snel weer, maar de naam werd niet aangepast. Toch kent iedereen het Ouwe Jansen pad en het Eerbeekse Veldpad blijft een vreemde eend in de bijt.

Op de 65e verjaardag van Jan werd deze foto genomen. Als

u scherp oplet, ziet u dat het bord wat anders is dan oorspronkelijk. Een onverlaat heeft het handgemaakte bord eraf gehaald. Gelukkig is er weer een nieuw bord gekomen, maar helaas niet zo mooi.

Tot onze verbijstering overleed Jan het jaar daarop plotseling. Hij werd slechts 65 jaar. Door het pad zal hij zeer regelmatig weer in onze herinnering naar boven komen. Mooi is het om te horen dat Wilhard, de zoon van Jan en Ada, die regelmatig gaat fietsen of lopen met een groep, telkens telkens als hij het pad passeert, even met een sprong het bord aanraakt en roept: "Ouwe, het gaat goed".

De loopgroep passeert regelmatig het pad en onwillekeurig denk je dan steeds weer hoe mooi het is als je bijna altijd mensen over het pad ziet fietsen en lopen en dat dit over ons pad gaat.

Zoals twee jaar geleden toen we ook met een stel over het pad liepen. We zagen tot onze verbazing vlak bij het slagboompje bij de Zilvense hei, op het Ouwe Jansenpad, een autootje met een caravannetje in de richting van de hei rijden. Een kansloze missie, dus wij vroegen: "Waar gaat u heen?". "Wij zoeken de natuurcamping!" En wij in koor: "Dan bent u hier echt fout." Met vereende krachten hebben wij de caravan omgekeerd en daarna met veel aanwijzingen de auto gekeerd. Goed uitgelegd waar de camping lag, aan het Achterste Veldpad en dat dit het Ouwe Jansenpad was. Het echtpaar ging vol goede moed op weg naar de camping: via het fietspad, de Imboschweg naar de rotonde, Laag Soeren en de Schaapsallee naar de juiste plek. Een prettige manier om nog wat van onze mooie omgeving te zien.

Ik sluit af met de hoop dat het mooie pad nog veel mensen door onze natuur zal leiden en dat het pad tot in lengte van dagen zal blijven bestaan.

Uitnodiging ALV 2019

Hierbij nodigen wij alle leden en donateurs uit om op maandag 11 maart 2019 de Algemene Ledenvergadering van onze afdeling bij te wonen.

Deze wordt gehouden in het Pater Dekkerhuis, H.A. Lorentzstraat 22, 6961 XL in Eerbeek. De vergadering begint om 20.00 uur en zal naar verwachting om ca. 22.00 uur afgelopen zijn.

Agenda:

1. Opening door de voorzitter.
2. Mededelingen.
3. Bespreking van het verslag van de ALV van 12 maart 2018.
4. Jaarverslag van de afdeling van 2018.
5. Financieel jaarverslag 2018.
6. Verslag van de kascommissie, decharge penningmeester en benoemen van een kascommissie.
7. Jaarplan en begroting van 2019.
8. Wat verder ter tafel komt.

De stukken behorend bij de agendapunten 3, 4, 5 en 7 ontvangen leden per e-mail. Donateurs en vrienden kunnen deze opvragen bij de secretaris.

Secretaris IVN Eerbeek e.o.
Herman Heskamp

Korte terugblik op 2018

AUTEUR: JOS ROULAND

Dit jaar bestond onze afdeling 30 jaar. We hebben dit gevierd met een excursie naar Waterpark Het Lankheet in de buurt van Haaksbergen.

Ons statuut is gewijzigd en aangepast aan het gewijzigde landelijke IVN-statuut.

De werkgroep VENEL heeft (naast het knotten van wilgen) ervoor gezorgd dat de Gravinnebeek aan het begin van de afgelopen zomer (sinds ongeveer 25 jaar) weer water voert tot aan het Kerstens Molentje (ofwel de waterval). Helaas heeft de extreem droge zomer ervoor gezorgd dat het water zich over 400 m heeft teruggetrokken. De beek met beide zijtakken is in de herfst wat dieper uitgegraven, zodat er behoorlijk veel water staat in de bovenloop tot de beide zijtakken.

De Harmanahof heeft er een stuk grond bijgekregen. Dit is door de werkgroep Natuurtuin ingezaaid met haver, gerst, boekweit en een mengsel van bloemen. Dit alles als voedsel voor diverse beestjes.

Er zijn 12 polo's met IVN-logo en kleur aangeschaft voor projecten. Deze worden op projectbasis uitgeleend en beheerd door de secretaris. Tevens zijn er voor de actieve gidsen fleece jacks aangeschaft.

Dit jaar vonden de vierseizoenenwandelingen plaats op het terrein van De Engelenburg Golf & Country Club. Hiermee is ook de eerste fase van de afspraken met de Golfclub afgerond. Tijdens deze wandelingen en de bijbehorende voorwandelingen zijn planten, bomen en struiken geïnventariseerd, evenals insecten en vleermuizen (deze laatste apart). De Engelenburg heeft in zijn geheel, hotel en golfclub, een groene ECO-certificering ontvangen. Dit is dus mede mogelijk gemaakt door IVN-Eerbeek.

Ons ledenbestand loopt helaas iets terug. Oudere leden en donateurs verlaten onze afdeling en er komen te weinig nieuwe leden voor terug.

Zoals elk jaar zijn er ook in 2018 weer diverse cursussen en lezingen georganiseerd en zijn er heel wat mooie publiekswandelingen uitgevoerd.

Ledenuitje bij gelegenheid van het 30-jarig jubileum van IVN Eerbeek e.o.

AUTEUR: LAMBERT KOUWENBERG

Uit goed ingelichte bron vernam het bestuur van onze IVN-afdeling dat Landgoed Het Lankheet weleens een mooie locatie zou kunnen zijn voor een uitstapje passend bij een natuur- en milieuvereniging. Daarom organiseerden we een interessante wandeling met een deskundig gids en na afloop een uitgebreide lunch op een fijne locatie. Of men in de opzet geslaagd was mochten de leden die gevolg gaven aan de uitnodiging beoordelen op zaterdag 29 september te Haaksbergen.

Al om 10.00 uur werden we met koffie/thee ontvangen door gids Gerrit Olink in Veldwerkcentrum Het Lankheet. Herman had voor een geweldige taart gezorgd, versierd met IVN-logo en een gelegenheidsfelicitatietekst. Uit milieuoogpunt waren de meesten vanuit Eerbeek en een paar andere locaties komen aanrijden in zo min mogelijk auto's. Helaas waren er op de valreep om uiteenlopende redenen toch nog een paar afzeggingen zodat we uiteindelijk met 18 personen de happening konden meemaken. Janet met een rollator moest zich helaas alleen proberen te vermaken in de omgeving van het veldwerkcentrum, daar de tocht niet geschikt was voor mindervalide mensen.

Al onder het taarteten stak Gerrit van wal met een uitleg over het gebied dat we zouden gaan bezichtigen, Landgoed Het Lankheet.

Het landgoed ligt tussen Eibergen en Haaksbergen op de hoge zandgronden tussen de Buurserbeek en de Berkel. Het Lankheet is zo'n 450 hectare groot en vernoemd naar de familie Lankheet die hier in de zeventiende eeuw twee erven bewoonde. De familienaam is weer een afleiding van 'lange hei'. Voor de vorming van het landschap en met name de bodem, zijn de laatste twee ijstijden, het

Saalien en het Weichselien van grote invloed geweest. Het centrale deel van Het Lankheet verwerd tot een afgevlakte heuvelrug en bijna overal is door het landijs keileem in de bodem afgezet. Deze grondsoort die op wisselende diepten voorkomt is vanwege de geringe doorlaatbaarheid nog steeds van grote betekenis voor de grondwaterhuishouding. In tijden van veel regen kan het water niet wegzakken en krijg je drassige gronden, broekbossen en zelfs vennetjes. Van veel water is echter momenteel ook hier geen sprake. Door de lange droge zomer staan veel beekjes droog en is op veel plaatsen de grond zo droog dat de aanbeveling om laarzen aan te trekken nu niet op zijn plaats was.

Eeuwenlange bewerking door de mens gaf het Twentse landschap de vorm die het tot ongeveer 1850 heeft behouden. Van 1850 tot 1940 hebben er grote veranderingen plaatsgevonden. Door de aanleg van wegen, waterwegen en spoorlijnen, de groei van de dorpen en steden en de textielindustrie veranderde het aanzien van Twente. De familie Van Heek (met name Gerrit Jan sr.), rijk geworden in de textielindustrie, kocht vele gronden op waaronder ook Het Lankheet. Dat was in 1895 waarmee het landgoed in zijn huidige vorm ruim 120 jaar bestaat. Het landgoed kent een afwisselend geheel met in het noordelijke deel vooral loofbossen en een oud cultuurlandschap en in het centrale en zuidelijke deel vooral (naald)bossen en heidevelden. Aan de noordkant van het landgoed stroomt de Buurserbeek die op meerdere punten in het Almsicker Brook en het Liesner Wald ontspringt en bij het plaatsje Buurse Nederland binnenkomt. Aan de Buurserbeek treft men de overblijfselen aan van een oud haventje, de zogenaamde 'Poteerden Hook'. Hier werd de beek bevaarbaar voor de potten (ondiepe schepen) die hun lading van onder andere houtskool en potaarde vervoerden naar Deventer. Belangrijk is nog de vermelding van de Oosten-dorper watermolen, net buiten het landgoed aan de Buurserbeek. Deze molen lag vroeger op een iets andere plaats. De uit 1548 stammende dubbele watermolen is de oudste van Nederland en was vroeger van grote betekenis voor de omgeving.

Sinds de winter van 1999/2000 is er op het landgoed een uniek 21e-eeuws waterbeheersysteem in gebruik genomen dat terugvoert naar de Middeleeuwen. In het Waterpark is een historisch watersysteem van beken en vloeivelden hersteld. Het bevoeien van hooilanden was een methode om met kalkhoudend bron- en beekwater grasgroei te bevorderen, vorstschade te voorkomen en insecten (en mollen) te bestrijden. Het bevoeiingssysteem op Het Lankheet is een opgeleid stelsel van het 'onderbroken

type'. Dit betekent dat kwelpunten in het landschap worden afgetapt; dit zijn plaatsen waar grondwater aan de oppervlakte komt. Aftappen kan door puntbronnen (kwelkoppen) in hun stroomrichting af te graven, zogeheten 'sprengen' te slaan of sloten in dekzandruggen te graven. Aanvankelijk is bevoeid met gebiedseigen water maar nu wordt ook beekwater van de Buurserbeek gebruikt. Naast verdrogingsbestrijding zijn ook de projecten waterberging en waterzuivering gerealiseerd. Enkele vloeiveiden werden ingericht als rietfilters om voedingsstoffen als stikstof en fosfor uit het beekwater te zuiveren. Het gezuiverde ecologische water wordt vervolgens via het oude, fijnmazige systeem verdeeld over het landgoed. In de filters kan bij hevige regenval water worden geborgen en met het geogste riet wordt groene energie opgewekt.

Er stond nog aardig wat water in het door riet omzoomde waterbekken. Gerrit vertelde dat Pieter Vereijken de Wageningse bedenker is van het rietzuiveringsproject. Hij merkte ook op dat zeer binnenkort het hoge riet geogst zal worden (hiervoor wordt het bekken leeggepompt) om verbrand te worden ter opwekking van energie. Op het opgeworpen zand dat afkomstig is uit de uitgegraven bekkens is een klimaatbos geplant bestaande uit tien verschillende soorten bomen. Via de klimaatbosheuvel kwamen we in een werkelijk prachtige, idyllische oase. Een niervormige vijver met daar doorheen een pad van 'steppingstones' dat de vijver in twee delen verdeelt waardoor de Yin en Yang figuur ontstaat. Natuurlijk gingen we via dat pad naar de overkant waar we plaatsnamen op een kleine podium/tribune-achtige verhoging alwaar door Gerrit een foto gemaakt is van de hele groep.

Al deze zaken hebben we mogen aanschouwen tijdens de wandeling onder leiding van Gerrit. We startten bij de naast het veldwerkcentrum gelegen vloeiveiden. Ook tot verrassing van Gerrit blijkt het pad door de bosrand naast de vloeiveide vrijwel onbegaanbaar omdat . . ., juist afgelopen week het bos gekapt blijkt te zijn en er nog overall boomstronken en takken liggen. We konden met enige moeite deze hindernis nemen maar met een rollator was dit inderdaad onmogelijk geweest.

Via een herstelde doorwaadbare plek (met een bruggetje voor een fotomoment) kwamen we bij de ingang van het waterpark. Net als het genoemde bruggetje maken ook de bogen ('waterbogen') bij de ingang onderdeel uit van een serie kunstwerken.

Langs het beekje 'De Vedder' lopend ontwaarden we een kunstwerk van ijzerschroot dat 'hagedis' heet en gingen we op zoek naar de plek waar ooit de bron van de Vedder was. Die bron is er niet meer en de Vedder zelf komt nu uit in de (deels vergraven) Buurserbeek. Het Lankheet heeft tegenwoordig een verbinding met de Buurserbeek en schoon water stroomt het gebied in om verdroging te voorkomen. Het Waterschap heeft deze verbinding gerealiseerd net als de waterbekkens die dienen als filter (noord- en zuidfilter) voor de zuivering van het water van nitraat en ijzer.

De wandeling die we vervolgens hadden over de oever van de Buurserbeek was werkelijk van een bijzondere schoonheid. Zoals gezegd ontspringt de Buurserbeek in het Almsicker Brook bij Ahaus als 'de Ahauser Aa' om bij Deventer uit te komen waar hij inmiddels 'Schipbeek' heet. In de beek is nog niet zo lang geleden een vistrap aangelegd. Op diverse plekken zijn er dammetjes en versmallingen die de stroom versnellen hetgeen noodzakelijk is voor de vissen om er tegenop te zwemmen.

Er is ondanks de droogte nog steeds een mooie groene begroeiing langs de beek van diverse waterminnende planten en ook brem. Na deze mooie tocht kwamen we bij de herstelde watermolen en het botenhuis voor de Buurser Potten aan. We troffen het want er waren daar toevallig activiteiten zoals touw maken van wilgenschors en touwdraaien met behulp van een lijnbaan. We konden hier echter niet te lang blijven kijken omdat Gerrit ons maande de tocht voort te zetten. Via een pad met een oversteek over de Van Heekslat kwamen we weer in de buurt van het veldwerkcentrum waar onze auto's geparkeerd stonden op de stoep voor de schuur met in de bestrating ingelegd een figuur in de vorm van een waterdruppel. Als toegift trakteerde Gerrit ons toen nog op een bezoek aan de onlangs aangelegde natuurtuin annex voedselbos.

We hebben Gerrit uitgebreid bedankt voor zijn deskundige uitleg en zijn daarna, hongerig geworden, vertrokken naar de nabijgelegen theeschenkerij 'Jordaan' voor een overvloedige lunch aangeboden door IVN Eerbeek e.o. De theeschenkerij is gevestigd in een historisch pand uit 1922, oorspronkelijk een oude textielwoning. Het gebouw herinnert aan de textielhistorie van Haaksbergen met

name aan de Koninklijke Textielfabrieken D. Jordaan & Zonen. Directeur Gerhard Jordaan liet dit huis bouwen voor zijn verkoopleider Arnold Leppink. Het was een bouw pakket voor een kant en klare houten woning dat hij in Duitsland had gezien. Het huis dat eerst op een kavel bij de fabriek stond dreigde door vervangende nieuwbouw te verdwijnen. Door inspanningen van de Historische Kring Haaksbergen is het gebouw gelukkig gespaard gebleven en herbouwd (in 2010/11) op zijn huidige plek.

Omdat te weinig mensen van de mogelijkheid gebruik wisten te maken een bezoek te brengen aan het Zwillbrocker Venn hebben we na de lunch de dag met een voldaan gevoel afgesloten.

Enkele mensen hebben nog wel een bezoek gebracht aan de expositieruimte op de bovenverdieping van de theeschenkerij die is ingericht met producten waaraan de firma Jordaan haar faam ontleende zoals huishoudgoed, beddengoed, japonstoffen en voeringstoffen. Sinds mei 2016 is er ook een expositie over kapelaan dr. Alphons Ariëns uit Enschede die veel betekend heeft voor de arbeiders in de textielindustrie als oprichter van de Katholieke arbeidersbeweging en de stichting van 'De Eendracht' een weverij voor ontslagen werknemers van de Jordaan.

Alle deelnemers aan dit IVN-uitje zijn op eigen gelegenheid huiswaarts gekeerd en daar veilig en voldaan (afgaande op de bedankjes die de organisatoren hebben mogen ontvangen) aangekomen.

De ringslang in natuurtuin Harmanahof

AUTEUR: MARIA BRUGGINK

Al meerdere jaren is de ringslang in de natuurtuin te zien. Verschillende exemplaren hebben zich in de tuin gevestigd. Zij zijn vooral bij of in de poel te zien, waar zij zich vlak bij de oever verschuilen of in de poel jagen op kikkers en watersalamanders, hun voornaamste voedselbron. Ook daarbuiten kunt u, als u geluk heeft, er een aantreffen.

De ringslang is vooral herkenbaar aan de gele vlekken aan weerszijden van de hals net achter de kop die boven bijna samenvloeien en lijken op een ring. Een ander goed herkenningspunt zijn de grote gele, ronde pupillen. Zowel de gladde slang als de adder, de twee andere slangen die in Nederland voorkomen, hebben niet zo'n ring en een grote gele pupil die rond is. Het vrouwtje wordt in de regel niet langer dan 140 centimeter en het mannetje 80 tot 100 cm.

Het was bekend dat de ringslang zich in de buurt van de tuin ophield. Voor ons een goede reden om ervoor te zorgen dat hij ook onze tuin zou gaan bevolken. En zoals met alle dieren is er dan voedsel nodig, schuilplaatsen, een overwinteringsplek en een plek om zich voort te planten. Deze moeten niet te ver van elkaar liggen willen ze als zodanig functioneren. Voedsel was er al in de vorm van de kikkers in de poel. Ook zijn er genoeg schuilplaatsen in het hoge gras, tussen de pitrus of onder de braamstruiken. Een broeihoop was er nog niet. Deze hebben we in de buurt van de poel gemaakt en bestaat hoofdzakelijk uit maaisel met wat takken vermengd. Zo'n broeihoop moet aan een aantal eisen voldoen. Het is vooral belangrijk dat de slang erin kan. Je moet er dan ook met een stok goed in kunnen prikken. Door er wat takken in te verwerken kun je dit mogelijk maken. Hij moet een behoorlijke afmeting hebben en vochtig zijn. De temperatuur binnenin moet ongeveer 23 tot 28°C kunnen worden. Dit kun je ook bereiken door er mest in te verwerken. Niet alleen in zo'n broeihoop maar ook onder een bladhoop of onder mos kunnen eieren afgezet worden.

De bevruchting van het vrouwtje vindt vroeg in het jaar plaats in maart of april. In de broeihoop legt het vrouwtje na twee maanden in juni/juli haar eieren, 10 tot maximaal 50 stuks. Ook kunnen meerdere vrouwtjes hun eieren in eenzelfde broeihoop leggen. De eieren zijn week en kleven aan elkaar. Zij lijken op champignons. Na ongeveer twee maanden, afhankelijk van de temperatuur in de broeihoop, komen de jongen uit het ei. Zij zijn dan ongeveer 17 cm groot. In de beginperiode voeden zij zich vooral met wormen, naaktslakken, insecten en insectenlarven. Zij kunnen dan nog niet zwemmen. Het kan ook zijn dat zij gelijk in winterslaap gaan. Dit is mogelijk doordat de eierdooier van het ei hen van voldoende voedsel heeft voorzien om de winter door te komen. In het voorjaar voeden zij zich dan met kikkervisjes van de bruine kikker.

Nu zijn we een aantal jaren verder en ik vermoed dat zich nu heel wat ringslangen ophouden in de tuin. Vooral dit jaar hebben veel bezoekers er een gezien. Er zijn ook al meerdere exemplaren tegelijkertijd gezien. Geen wonder! Inmiddels zijn er meer plekken geschikt om de eieren af te zetten. In de poel zijn in de loop der tijd veel meer groene kikkers gekomen. Daarbij is de tuin kleinschalig ingericht met een aantal lijnvormige elementen zoals hagen, de puinheuvel achterin en de bosrand aan de andere kant. De slangen kunnen zich daardoor goed oriënteren wanneer zij zich verplaatsen. De groepen braamstruiken zijn ideaal om zich in te verbergen of om te overwinteren. In het voorjaar kwam er ook een ringslang uit de beestentoren. We wilden deze afbreken en een nieuwe neerzetten, maar dat doen we nu maar niet. Helemaal achterin in de tuin bevindt zich een berg puin wat ze ook erg waarderen ter overwintering. Kortom alle ingrediënten zijn er.

Of hij vijanden in de tuin heeft, valt te bezien. De grootste vijand is wel de mens. Hierdoor zijn veel leefgebieden verdwenen. Een tweede belangrijke doodsoorzaak is het verkeer. Dichtbij de tuin zal dit wel meevallen met alleen een zandpad in de buurt. Maar ook op dit zandpad hebben we een keer een dode ringslang aangetroffen. Een roofvogel of bunzing kan nog weleens een ringslang verorberen. Hier is natuurlijk wel kans op in de tuin. Maar dat is ook alles.

Eindejaarwandeling 2018

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

Het wordt onderhand een reünie. Ook dit jaar weer ruim 40 deelnemers waarvan velen elkaar op het eind van het jaar ontmoeten tijdens onze traditionele wandeling.

Veel namen heeft de wandeling in de loop van de jaren gehad o.a. sylvesterwandeling, glühweinwandeling, erwtensoep- of snertwandeling en op dit moment de eindejaarwandeling.

Het startpunt was bij Kasteel ter Horst waar Bert van der Saag en andere vrijwilligers van de stichting Wijnand Hackfort voor de entourage en de inwendige mens zorgden. Bij de ontvangst was er koffie met cake waarna de administratieve afhandeling plaatsvond, want al die heerlijkheden moesten natuurlijk betaald worden. Rond 10 uur gingen we op weg langs smalle paadjes en verborgen laantjes richting Loenermark. Het weer was perfect voor een wandeling en de pas zat er goed in.

Foto: Gerla Holtslag

Een enkele stop werd ingelast voor het hergroeperen en zo konden we gelijk wat informatie spuien over de omgeving. Zo wisten velen niet dat 'Steilhul' eigendom van Natuurmonumenten, per 1 januari 2019 over gaat naar Geldersch Landschap en Kasteelen (GL&K). Steilhul is een bosgebied van ruim 40 hectare dat ligt tussen de Loenermark en het landgoed Groenouwe. Het gebied is verkregen door ruiling met een gebied van GL&K in de Achterhoek.

Er was een kleine pauze bij Ternat, beter bekend als de kei van Loenen, welke recentelijk verplaatst is. De 'Stichting Vrienden van de Loenense bossen' heeft de steen een op-

vallende plaats gegeven naast de kruising van enkele zandwegen. Ook de trimbaan die hier voorheen lag willen ze een nieuw leven inblazen.

De grote pauze was in de WOP (wildobservatieplaats) bij de parkeerplaats 'Het dichte gat'. Hier hebben we wat langer gepauzeerd voor een lichte lunch en een sanitaire stop. Helaas was er geen wild te zien.

"De laatste loodjes wegen het zwaarst", was ook hier van toepassing. Nog ongeveer 6 kilometer en het weer werd er niet beter op. Een miezerig regentje begeleidde ons de laatste kilometers naar het eindpunt. Via het Ereveld en de Vrijenbergweg langs een landbouwgebied kwamen we bij het rangeerterrein van de VSM (Veluwe Stoomtrein Maatschappij) weer in de bewoonde wereld. De laatste 500 meter langs de Hoofdweg in Loenen tot het kasteel liepen we als een kievit. Je kon de erwtensoep bijna ruiken. Buiten de erwtensoep met roggebrood en spek werd ook nog warme chocolademelk en Glühwein aangeboden.

Het werd erg gezellig in de voormalige stal van het Kasteel ter Horst maar zoals gewoonlijk komt aan alles toch een einde. Een mooie wandeling om, door en achter Loenen langs met een gezellige afsluiting bij het Kasteel. De jongste deelnemer was 9 jaar en de oudste was 86 jaar. Nu moeten we weer op zoek naar een uniek startpunt en een leuke route voor december 2019.

Een grote pluim voor de vrijwilligers van de stichting Wijnand Hackfort voor hun inzet. De stichting geeft dit jaar in de zomermaanden rondleidingen op maandag (om 10.30 en 14.00 uur) en donderdag (14.00 uur) vanaf het voorplein bij het kasteel. Je wordt anderhalf uur meegenomen in de geschiedenis van dit prachtige Gelderse kasteel en landgoed.

Voor meer informatie www.kasteelterhorst.nl/rondleidingen.

Eveneens dank aan Chris Holtslag en Gerard Nijhof voor de organisatie en het gidsen van dit jaarlijkse evenement.

Jaarthema fotograferen

AUTEUR: CORLÈNE VAN DEN CAMP

DE WINTER FOTOGRAFEREN

In deze winter-editie laten Sandra Omlo en Corlène van den Camp hun licht schijnen over de wijze waarop zij de natuur in de winter fotograferen. Daarmee zijn de vier jaargetijden dan fotografisch in Het Groene Blad aan bod gekomen. De redactie hoopt dat de lezers van ons blad wellicht getriggerd zijn om eens vanuit een ander perspectief naar onze mooie natuur te kijken en deze zelf in beeld te brengen.

Fotograferen is schrijven met licht en op die manier beelden vastleggen. Sandra noemt hiervoor verschillende aanleidingen. Zo is zij allereerst bezig met de natuur 'vastleggen', zodat zij deze thuis kan determineren en verzamelen. Ze heeft inmiddels een goed archief opgebouwd.

“Ik ga bijna elke ochtend op stap”, aldus Sandra, “liefst met verrekijker en camera. Heb ik in de herfst veelal naar beneden gekeken omdat ik 'paddenstoelenliefhebber' ben, nu is het weer de tijd om naar boven te kijken, in de verte. Ik kan genieten van de enorme diversiteit die de winter ons biedt, afhankelijk van de weersituatie. Uiteraard maak ik dan ook foto's van sneeuwlandschappen.” Daarbij wijst Sandra mij op de bijna grafische weergave van plantenresten in een sneeuwlandschap (zie boven).

Ikzelf fotografeer ook wel om de natuur te registreren en foto's te gebruiken voor mijn bezigheden als IVN-er. Ik ben echter vooral een hobbyfotograaf die de natuur zo mooi mogelijk in beeld wil brengen, een proces waarin ik nog lang niet uitgeleerd ben. Het liefst maak ik macro-opnamen, waarbij ik bij wijze van spreken 'in die natuur' wil kruipen. Zo is er afgelopen winter een reportage ontstaan van madeliefjes, waarop de ijskristallen zichtbaar zijn. Dat leverde af en toe wel komische situaties op, waarbij automobilisten stopten die dachten dat ik onwel geworden was, omdat ik langs de weg in het gras lag.

Sandra vult aan dat ook zij enorm kan genieten van kleine dingen: van rijp bijvoorbeeld. Zij zou die ook graag in detail vast willen leggen maar haar compactcamera heeft daarvoor niet de juiste mogelijkheden. De achtergrond vaag of rustig vastleggen lukt haar wel door van een afstandje in te zoomen, maar niet door vlak op haar onderwerp te kruipen. Zij heeft daardoor de rijp op een tak met bladeren weten vast te leggen met haar telelens.

Al fotograferend kies ik er ook regelmatig voor wat meer aandacht te schenken aan de omgeving waarin ik me bevind. Zo heb ik bij het fotograferen van de tak met 'winterse bijzonderheden' bewust de omgeving mee gefotografeerd. Door het lage standpunt creëer ik enige diepte in het landschap. En de dikke boom accentueert volgens mij hoe frêle het onderwerp is. Het berijpte spinnenweb en

links op de tak het ijshaar, een natuurverschijnsel waarbij in de tak gasvorming plaats vindt en dit gas, bij ideale weersomstandigheden naar buiten komend, bevriest tot ragfijne haartjes.

Foto: Corlene

Natuurlijk komt Sandra na de vele wandelingen ook met 'gewoon mooie plaatjes' thuis, zoals zij ze zelf noemt. Een bijvangst die zij zeker kan waarderen. "Zo maakte ik een foto van een rij bomen in een sneeuwlandschap in de Havikerwaard, hierbij bewust spelend met perspectief dat versterkt wordt door de mooie weglopende lijnen. Kijken naar de compositie heb ik ook geleerd doordat ik veel teken. Daarbij let je ook op zaken als diepte creëren en het hoofdonderwerp liefst niet in het midden plaatsen. Mijn foto's helpen mij met deze hobby. Ik gebruik ze regelmatig als inspiratiebron, als voorbeeld."

Foto: Sandra

Zelf vind ik de winter niet het meest kleurrijke seizoen. Soms is het mooi om juist naar die kleur in het landschap te zoeken. Maar als die kleur afwezig is, leent de natuur zich soms uitstekend voor een zwart-wit foto. De hangende boom bij Hogeschool Van Hall/Larenstein had afgelopen winter enorme ijspegels. Het ritme van de pegels fascineerde me, heb ik willen vastleggen. Daarbij doen de kleuren dan afbreuk, zoek je juist naar een rustiger beeld.

En dan zijn er de 'geluksmomenten'. Voor de foto met een ijsvogel loop ik op een dijk als net op dat moment een

Foto: Corlene

blauwe flits langs schiet. De ijsvogel landt op een steen. Aangezien ik vrijwel altijd een camera bij me heb, aarzel ik geen moment en leg het tafereel vast. Thuiskomend blijkt dan ook nog een visje in de bek te zitten, prachtig. Maar ook zie ik dan pas dat de sneeuw door de felle zon enigszins blauw geworden is. Jammer, ik had de tijd moeten nemen en de witbalans anders in kunnen stellen. Nu zal ik de foto moeten bewerken. Jammer, want dat kost alleen maar tijd.

Zo zal ik bij grauw weer een foto wat overbelichten, anders wordt de sneeuw niet wit maar grijs.

Foto: Corlene

Tenslotte praten we nog even over tips om te fotograferen. Sandra benadrukt vooral het kijken - vastleggen, daar leer je van. Verder is ze ervan overtuigd dat je de foto's vooral voor jezelf maakt, dus dat het genieten voorop moet staan.

Zelf ben ik als enigszins luie fotograaf soms wel blij met de winter. Voor het gouden uurtje vlak na zonsopkomst hoef ik dan niet zo vroeg mijn bed uit, want dat is niet mijn sterkste punt. Wel let ik er altijd op dat ik een reservebatterij meeneem, het liefst in mijn kleding op een warme plek, want als het koud is zijn batterijen nu eenmaal vlugger leeg. Het zou toch balen zijn als je juist op dat moment iets prachtigs in beeld krijgt.

Het Duddel

AUTEUR: JAAP KUPERT

Zo had de hele Veluwe kunnen zijn

In het westelijke deel van Paleispark Het Loo ligt het Duddel, een bosperceel van ongeveer 6 hectare dat fors afwijkt van wat in Nederland gebruikelijk is. Dit bos heeft ook een tweede naam, namelijk 'het Ruwe Vakje'. Dat is niet verwonderlijk want het is gewoon een wildernis. Er staan vooral kromme en takkige bomen, maar bij nauwkeuriger inspectie, toch ook rechte.

Over de ontstaansgeschiedenis is vrijwel niets beschreven. Toch is die vrij goed af te lezen van kaartmateriaal en van de vormen en leeftijden van de bomen.

Tot het midden van de 19e eeuw was het gebied onderdeel van de Noord-Apeldoornse Marke. Het werd gebruikt om schapen te weiden. Bomen pasten niet in dit landgebruik en kregen ook weinig kans om zich te vestigen.

Op de kaart, die Maximiliaan de Man in 1806 in opdracht van de Franse overheerser maakte, wordt het gebied dan ook aangeduid als heideterrein, maar wel met intekening van wat vage bosopslag op de plek waar nu het Duddel is.

Rond 1800 moeten de eerste schaarse dennen en eiken zich hier spontaan op de heide hebben gevestigd. En vanaf

dat moment moet er zich, zonder verdere bemoeienis van mensen, bos hebben ontwikkeld.

Nadat de Oranjes dit heidegebied, van in totaal 300 hectare, in de vijftiger jaren van de 19e eeuw hebben aangekocht, lieten zij het in z'n geheel inzaaien met grove dennen. Echter, met uitzondering van het Duddel. Kennelijk was de vage bosopslag in de decennia daarvoor uitgegroeid tot echt bos. Daar viel niets meer in te zaaien. Het bleef daardoor zoals het was en ontwikkelde zich verder tot een volwassen bos met zomer- en wintereiken, berken en grove dennen. In de afgelopen 50 jaar heeft daar de beuk zich bij gevoegd.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog kapte de bezetter het grootste deel van het omringende, dan negentigjarige grove dennenbos. Ze lieten het Duddel links liggen. Het hout was te ruw, te krom, te takkig. Het ontliep de houthonger van de bezetter en werd in die zin 'gespaard'.

Esthetiek, biodiversiteit, koolstof, mineralen

Zo kreeg het Duddel de kans om zich te handhaven en verder te ontwikkelen tot bos met verschillende boomsoorten, van diverse leeftijden, inclusief vervalstadien. Mooi en biodivers. Als traditionele bosbouwers liepen we er met een boog omheen; we beschouwden het als bosreservaat en hechtten er niet heel veel waarde aan. Want wat had je er aan? Het leverde als gevolg van stormen af en toe wel goed verkoopbare dikke bomen op, maar het 'oogde' toch niet als bruikbaar bos.

Foto: Jaap Kuper

Pas toen wij in het begin van de tachtiger jaren van de 20e eeuw als beheerders actiever over biodiversiteit en esthetiek van bos gingen nadenken werden we wakker. Het multifunctionele bos werd ons hier gratis in de schoot geworpen en ecologisch in een perfecte staat die we nooit hadden kunnen nabootsen: bos dat scoort op alle bosfuncties, natuurlijkheid, biodiversiteit en esthetiek, inclusief de productie van hout (als we dat al zouden willen). Recent zijn daar het belang van gebonden koolstof en een verantwoorde mineralenhuishouding bij gekomen.

Vanaf dat moment is er ook geen stormhout meer uit dat bos gehaald. Sinds 1984 blijven alle dode en omgewaaide bomen er liggen. Het heeft formeel de bestemming van reservaat gekregen. Het vervult de natuur- en biodiversiteitsdoelen perfect. Tegelijkertijd is het een unieke referentie voor de bosbeheerder die ook andere doelen dan natuur nastreeft. Vanuit de ontstane basis kun je kosteloos verder bouwen aan alle functies die voor bossen denkbaar zijn en dus ook houtproductie. Winstgevende houtproductie wel te verstaan omdat er nooit aanleg- of onderhoudskosten zijn gemaakt.

Wat als . . . ?

Door meer dan twee eeuwen nietsdoen is er een prachtig bos ontstaan. Stel je daarom eens voor dat de grootschalige bebossing van de Veluwe rond 1900 niet had plaatsgevonden, en dat elk gebruik – begrazing, branden, afplagen – van het land verder achterwege was gebleven. Dan zou de hele Veluwe er, in een veelheid aan varianten, nu uit hebben gezien als het Duddel: een schitterend en zeer biodivers woud, waaruit duurzaam met mate hout kon worden geoogst, met winst. De hele investeringslast van het aanleggen van al die dennenakkers destijds, is dus helemaal niet nodig geweest. En er was een veel waardevoller bos door ontstaan.

Helaas is het niet zo gegaan. Dat is een extra reden om het Duddel te koesteren en als referentie te gebruiken voor het bosbeheer van vandaag en in de toekomst.

Foto: Jaap Kuper

Hoe gaat het dan nu met het bosbeheer?

We weten nu hoe het moet om bossen zich te laten ontwikkelen tot prachtige, waardevolle wouden. Gratis zelfs. En heel eenvoudig. Gelukkig zijn veel bosbeheerders hier al op verschillende manieren mee aan de gang.

Helaas zijn daar een paar uitzonderingen op – en dat zijn helaas niet de kleinste bosbeheerders – die nog steeds kaalkap en heraanleg toepassen. Dat zijn juist de beheerders van het bos dat van ons allemaal is, van de Staat dus, en van een paar gemeentes. Dáár kiezen de beheerders kennelijk voor het, vermeende, financiële korte termijn gewin. Ze realiseren zich niet voldoende met welke hypotheek ze toekomstige generaties opzadelen zowel financieel als door verlies aan bodemvruchtbaarheid en extra koolstofuitstoot. Doordat deze desastreuze aanpak zo verspreid door het land plaatsvindt en bijna niemand de nadelige gevolgen goed overziet, hoor je hier helaas heel weinig protest tegen.

Wat die beheerders moeten doen? Onmiddellijk stoppen met dat desastreuze kaalkappen! Wat wij als burgers die begaan zijn met de toekomst van onze kleinkinderen moeten doen? Onmiddellijk aan de bel trekken. En hard!

Zie ook: www.natuurvolgendbosbeheer.nl

Leden en donateurs

Nieuwe lid

H. Verstappen

Opzegging leden

J. Breuker en B. de Wit

Opzegging donateurs

T. de Jong

Tuintrends 2018

AUTEUR: MARIA BRUGGINK

Wat vind ik het toch jammer dat ik steeds meer tuinen zie veranderen in stenen woestijnen waar weinig leven mogelijk is. Telkens wanneer ik een hovenier ergens zie staan, slaat mij de schrik om het hart. Een enigszins verwaarloosde tuin wordt dan weer omgevormd in een keurig nette betegelde tuin of een tuin met grind en vooral worteldoek eronder zodat ook daar niets kan groeien. Er mogen alleen een paar potten met exotische planten staan. Misschien sjiek, maar doodsaaï. Als je de bewoners vraagt of zij van de natuur houden, beamen zij dat gelijk. "Ja, het is heerlijk lekker door het bos te wandelen, van de geuren en kleuren te genieten." Ja, ze gaan in het weekend regelmatig wandelen.

Maar kennelijk vinden deze zelfde mensen dat de eigen tuin geen stukje natuur is. Nee, "daar moet het netjes zijn; geen blad, geen takjes. Dat staat veel te slordig!" Maar helaas ook geen leven in de tuin: geen insecten, geen vogels, bijen, vlinders of egels. Het is daar maar een saaie bedoening. En wat erger is: je doet er de natuur zo mee te kort. Tuinen zijn belangrijke staptegels voor dieren. Door het groen kunnen zij zich van het ene naar het andere biotoop verplaatsen. Bedenk maar eens hoeveel vierkante meters zo verloren gaan voor de natuur.

Ik zou ervoor willen pleiten om een tuin in te richten volgens de nieuwe trends:

Verticaal tuinieren: mooie planten die de hoogte in gaan. Als je dan ook nog eens kiest voor inheemse planten, doe je de natuur helemaal een plezier. Allerlei insecten kunnen daarvan genieten: er hun voedsel halen en er dekking zoeken. Fijn voor de vogels, die op hun beurt er hun kostje

kunnen halen. Het voordeel van inheemse planten is dat zij goed gedijen op onze Hollandse bodem. Een stukje moestuin met eetbare planten erin, waar je zomers heerlijke kruiden voor een gezonde maaltijd kunt halen. Dat is pas genieten.

En natuurlijk een kleine natuurlijke vijver met een langzaam aflopende oever, zodat je er de merels en mussen in ziet badderen en de kikkers op de rand ziet zitten. In de zomer zie je er ook nog eens libellen en juffers boven vliegen. Ik zou zeggen "Ga op safari in uw eigen kleine wildernis" zoals ik in een van onze trendy modebladen las! Laat blad liggen, maak een takkenril achter in de tuin (een rij takken op elkaar) en vergeet niet er een egelhuisje in te zetten. Dan wordt het pas echt interessant. De winterkoning en roodborst zullen de tuin regelmatig bezoeken, de heggenmus scharrelt er regelmatig rond. Mezen zitten in de struiken, die u er natuurlijk moet planten. Bessendragende struiken zijn het fijnst voor hen. Dan hebben zij ook nog wat te eten. Met de vijver erbij kunnen zij ook nog drinken.

Kiest u voor een 'stenen' tuin, dan moeten deze beestjes het veld ruimen. Geen fluitende vogels meer, geen sluiske egel op uw pad: weg is alles. Dat moet u toch niet willen. De hovenier kan vast wel een onderhoudsvriendelijke tuin voor u inrichten met bodembedekkers op de grond, die het onkruid verstikken, met een aantal inheemse struiken en wat kleinere fruitbomen. Dan kunt u ook nog fruit oogsten. Hij heeft vast nog betere ideeën. Dat wordt dan een tuin die ook interessant is voor al die kleine beestjes en natuurlijk voor uzelf die ervan kan genieten.

Kramsvogels en koperwieken

Openbare dronkenschap

AUTEUR: LAMBERT KOUWENBERG

Massaal zagen we ze bij het voorwandelen voor de winterwandeling van 9 december 2018: koperwieken. Vergissen was niet mogelijk door de bronskleuriger ondervleugels (waaraan de vogel zijn naam dankt) en de opvallende lichte wenkbrauwstreep. Ze vlogen van de ene meidoornstruik naar de andere en deden zich te goed aan de sappige bessen. Mijn medegids Aad vertelde dat hij een paar dagen eerder even massaal de collega-wintergast van de koperwiek zag, de kramsvogel. Ook deze lijstersoort heeft het in herfst en winter voorzien op de bessen van de dan vruchtdragende (doornige) struiken als meidoorn en jeneverbes. Onwillekeurig moest ik denken aan al die sterke verhalen van vogelaars over volgevreten kramsvogels die dronken uit de struiken vallen. In het late najaar komen ze vanuit hun Noord-Scandinavische broedgebieden afzakken naar onze streken. Ze vreten zich rond aan de bessen, die soms overrijp zijn geraakt en dan in de vogelmaag gaan gisten. De fruitsuikers worden omgezet in alcohol en de vogel raakt beneveld en soms stomdronken.

Het is de vraag of iemand weleens echt kramsvogels of koperwieken vanwege dronkenschap van hun stokje heeft zien vallen. Ook als dat niet zo is, is het nog altijd een mooi verhaal dat best waar zou kunnen zijn en dat nog bevestigd wordt door de indruk die kramsvogels wekken als ze plotseling wegvliegen. Snel zwenkend en van koers wisselend vliegen ze naar de volgende struik. Als bij zulk gedrag de lucht dan ook nog vol is van de geur van gistend fruit ligt de conclusie dat die vogels wel dronken moeten zijn nogal voor de hand.

Noch de koperwiek, noch de kramsvogel zijn in Nederland broedende vogels. Voor beide soorten ligt het broedgebied vooral in Noord-Europa (Scandinavië) en voor de kramsvogel ook in Oost-Europa. In herfst en winter trekken ze

naar zuidelijker streken (Zuid-Europa en Noord-Afrika) waarbij voor de koperwiek Nederland de noordgrens van het overwinteringsgebied is.

Koperwiek. Foto: Marijke Kemps

De kramsvogel is in Nederland een talrijke wintervogel maar als broedvogel (in de jaren 80 nog zo'n 800 broedgevallen) staat hij op de Nederlandse rode lijst als 'gevoelig' of 'bedreigd'.

Om te kunnen genieten van deze twee kolonievogels uit de familie van de lijsters moeten we het dus hebben van de winter. Vooral tijdens het foerageren zijn ze goed waar te nemen. Kramsvogels zoeken, vaak vergezeld van koperwieken, hun voedsel voornamelijk in struiken, op open terrein of hoog in de bomen. Een foeragerende groep beweegt zich tegen de wind in en elke vogel pauzeert regelmatig om in opgerichte houding de omgeving af te speuren. Bij verstoring vliegt de hele groep op om elders voedsel te zoeken. De kramsvogel eet eigenlijk alles. In de zomer voedt hij zich vooral met slakken, wormen, spinnen en insecten. In herfst en winter zijn bessen het hoofdvoedsel en later in de winter ook appels, koolrapen, graan en zaden. De koperwiek heeft ongeveer hetzelfde gevarieerde menu.

De kramsvogel (*Turdus pilaris*) en de koperwiek (*Turdus iliacus*) zijn familie van de merel (*Turdus merula*) en dus alle drie lijsters. De koperwiek dankt zijn naam aan de koperkleurige kleur van zijn vleugels en wordt in sommige streken ook wel oranjelijster genoemd. De kramsvogel heeft een karakteristiek verenkleed waarmee hij zich van andere lijsters onderscheidt. Kop, nek en rug zijn zowel bij het mannetje als het vrouwtje duifgrijs, de slagpennen zijn bruinzwart en de dekveren op de vleugels zijn donker kastanjebruin. Buik en borst zijn licht van kleur (geel/wit).

Kramsvogel. Foto: Marijke Kemps

Vrienden

AUTEUR: HERMAN HESKAMP

Het Groene Blad in papieren uitgave is vorig jaar mede mogelijk gemaakt door de Vrienden van IVN Eerbeek.

Veel afdelingen zijn noodgedwongen overgestapt op een digitale uitgave of op een soort digitale nieuwsbrief. Gelukkig lukt het ons nog om een gedrukt verenigingsblad uit te geven met dank aan de volgende Vrienden, in willekeurige volgorde.

De Ruijter installatietechniek, Eerbeek.

Uitspanning De Vrolijke Frans, Brummen.

Konijnenberg Bos en Groen, Eerbeek.

Veco Precision, Eerbeek.

Jumbo Supermarkt, Eerbeek.

Tandartsenpraktijk, Loenen.

Bibliotheek Brummen/Eerbeek.

Vakantiedorp De Jutberg, Laag Soeren.

Restaurant - Grand Café De Korenmolen, Eerbeek.

Tandartspraktijk Emanuel, Eerbeek.

Fysiotherapie Eerbeek & Loenen.

Engelenburg Golf & Country Club, Brummen.

Industriewater Eerbeek B.V.

Camping Robertsoord, Eerbeek.

Mevrouw Ruijgrok Landgoed 'De Molenbeek', Eerbeek.

Familie De Vries, Eerbeek.

Bijna allemaal hebben zij het certificaat 'Vriend van IVN Eerbeek e. o.' ontvangen.

Dit certificaat geeft recht op:

- Viermaal per jaar het 'Het Groene Blad'.
- Gratis deelname aan activiteiten van IVN Eerbeek e.o.
- Een gratis excursie of presentatie per jaar door IVN-gidsen

Iedereen kan 'Vriend' worden bij een donatie van minimaal 48 euro per jaar.

De naam kramsvogel houdt geen verband met zijn kleur maar met (een deel van) het voedsel dat hij eet. De naam is van Duits/Oostenrijkse oorsprong waar hij vroeger Krammetsvogel heette, naar de naam voor de jeneverbes. Het is gelukkig niet zo dat de kramsvogel alleen maar jeneverbessen eet, want dan zou hij in Nederland al gauw verhongeren. Het lijkt er zelfs op dat hij de bessen van meidoorn, duindoorn en lijsterbes prefereert boven jeneverbes. In de taal van Zuid-Nederland wordt de kramsvogel ook wel tjaklijster genoemd naar een luid tsjak tsjak geluid dat hij in de vlucht laat horen.

Kramsvogel met spreuwen. Foto: Sandra Omlo

De kramsvogel is in Nederland slechts een wintervogel (overwinteraar en zeldzame broedvogel) en niet bedreigd. Ook wereldwijd heeft hij een niet bedreigde status. De koperviek gaat wereldwijd wel in aantal achteruit. Ze hebben last van strenge winters of koude zomers en rond de Middellandse zee vindt illegale jacht plaats.

Bronnen:

Diverse vogelboeken
Vogelbescherming Nederland
Vogelatlas
Wikipedia
Eigen waarnemingen

Agenda

Zaterdag 9 februari

Voorwandelen Laag Soeren/Imbosch

Start: 09.00 uur

Eerste gids: Bert v.d. Saag

Overige gidsen: Chris Holtslag en Jan Coenraads

Zaterdag 13 april

Voorwandelen vroege vogelexcursie

Start: 09.00 uur

Eerste gids: Joop Gerretse

Overige gidsen: Lambert Kouwenberg en Aad van Leeuwen

Zondag 10 februari

Publiekswandeling Laag Soeren/Imbosch

Aanvang: 14.00 uur

Thema: Historie van het gebied

Start: Parkeerplaats de Elsberg

Schaapsallee Laag Soeren

Zondag 14 april

Publieksexkursie Vroege vogels

Aanvang: 07.00 uur

Thema: Vogels

Start: Parkeerplaats NM Voorstonden

Voorsterweg 142-146

6971 KD Brummen

Zaterdag 9 maart

Voorwandelen rondje Hall

Start: 09.00 uur

Eerste Gids: Chris Holtslag

Overige gidsen: Lambert Kouwenberg en Aad van Leeuwen

Zaterdag 18 mei

Voorwandelen Empese en Tondense hei

Aanvang: 09.00 uur

Eerste gids: Lambert Kouwenberg

Overige gidsen: Herman Heskamp, Gerard Nijhof en Joop Gerretse

Zondag 10 maart

Publieksexkursie rondje Hall

Aanvang: 14.00 uur

Thema: Natuur in de buurt

Start: OBS De Vossestaart

Dorpsstraat 40 6964 AB Hall

Zaterdag 18 mei

Publieksexkursie Empese en Tondense hei

Aanvang: 19.00 uur

Thema: Avondwandeling

Start: Parkeerplaats NM

Hallsedijk 7399 RP Empe

Maandag 11 maart

Algemene Ledenvergadering IVN Eerbeek e.o.

Aanvang: 20.00 uur

Pater Dekkerhuis H.A. Lorentzstraat 22

6961 XL in Eerbeek

Alle excursies duren ongeveer twee uur, tenzij anders aangegeven. Stevig schoeisel is een aanrader.